

'EPESUTARI Que Mütivarunü'airi Papuru

Vaiürisica

¹ Ne Papuru necanixevaüritüaca. Nü'ariecame necanihücütüni Cürisitu Qesusisüa mieme müpaü mütinaquecü Cacaüyari. Cacaüyari teüterimama nenixevaüritüaca 'Epesusie xemütama yuri xemüte'erie Cürisitu Qesusisie xemüteviya.

² Cacaüyari mütä'uquiyari, Qesusi Cürisitu mütü'aitameta 'aixüa xüca mete'u'iyarini xehesie mieme, xüca mexepitüaca yu'iyarisie xemüca'uximatüariecacü.

'Aixüa 'aneneme que temüte'upitüarie Cürisitusie teteviyatü, 'iyarisie mieme

³ 'Aixüa queticuxaxasivani Cacaüyari, que mü'ane Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu mü'uquiyarieya. Cürisitusie teteviyacacu mücü 'aixüa cataniuyurieni tasi'upitüaca naima 'aixüa mü'ane 'iyarisie mieme, muyuavisie mieme tasipitüatü. ⁴ Cuie canetüarievacacu cuxi, Cürisitu ha'erivatü 'aixüa cataniuyurieni tasi'anayexeyaca hesiena mieme temüpasiecacü, tahesie mücarahüivanicü tasixeyyacacu.

⁵ Tasinaqui'erietü, meripai yatiyücühüaveca, pütasi'ucayasaxü nivemama temacü necü, Qesusi Cürisitu yatarayeitüacacu. Caninaqui'aca müpaü tiyurienetü. ⁶ Cataniucayasa 'aixüa temu-tiyuanenicü hepaüsitana, visi que mütatimicua.

Müpaü pütatiumi, que mü'ane münaqui'erivasie

temüteviyacü. ⁷ Mücü xuriyaya mutayeuriyacü, hesiena teteviyatü tecaniuxünarieni. Tecateneuyehüviyarieca 'axa temüte'uyuri. Müpaü catatineuyehüvirieni cuini mieme 'aixüa tiuca'iyaritü. ⁸ Tinimüriyacaitüni tita mütiyuriencai tahesie mieme 'aixüa tiuca'iyaritü. Naimecü temaivavemete catanayeitüaca catanipitüaca 'aixüa temütecü'erivanicü naime hepaüsita, ⁹ catatinihecüasitüaca tita mütinaque. Meripai pücatimasiücücai tita mütinaque, peru Cürisitu ha'erivatü yapütüyuvaüriya mütatihecüasitüanicü. ¹⁰ Müpaü catinaye'atüaniquecaitüni quepaucua tucari 'aixüa mü'ane maye'aniquecai, nitaxeviriyaquecaitüni naime Cürisitusie tiviyacame, naime taheima mieme cuiepa mieme.

¹¹ Mücü meta, mücüsie teteviyatü tecananayexeyarieni. Müpaü tepüte'ucayasarie teüterimama temacüncü, müpaü catiniyuriemücücaitüni meripai, müpaü tiniyücühüavecaitüni que mü'ane nai müticuyitüva yatiyücühüavetü que mütinaque.

¹² Tame meri yuri temüte'uta'eri Cürisitusie, tame tecananayexeyarieni 'aixüa temutiyanenicü 'iya hepaüsita visi que mü'ane. ¹³ Xemeta xecani'enieni niuqui yuri maine, mücü niuqui que xemütetavicueisitüarieni maine. Hesiena yuri xeteniuta'erieni. 'Ana xepu'inüaritüarie,

'Iyari Mütiyupatacü xepuseyumarie. Cacaüyari müpaü putayü xemeixeyaniquecaicü mücü 'Iyari, ¹⁴ mücüta canihücütüni tita temütepitüarie hicü mieme, mümasiücünicü tita tahesie mütinaque quepaucua mütasitaxüna yuteüterima. 'Ana 'aixüa teniütüyanecuni 'iya hepaüsita visi que mü'ane.

Que temüte'upitüarie ta'iyarisie temütemaivavenicü

¹⁵ 'Ayumieme ne neretimaica yuri que
 xemüte'erie Ti'aitame Qesusisie, ne'u'enaca
 que xemütevanaqui'erie yunaima Cacaüyari
 teüterimama, ¹⁶ nepücatihayeva pamüpariyusi
 ne'ipitüatü Cacaüyari xehesie mieme.
 Nenenenevietü nepehüave xehesie mieme,
¹⁷ müpaü netinenenevietü, Tati'aitüvame Qesusi
 Cürisitu Cacaüyarieya, ta'uquiyari visi mü'ane, xüca
 müpaü tixepitüaca yu'iyarisie xemütemaivavenicü,
 naitü mütimasiücünicü xehesie mieme
 xe'imaicacu. ¹⁸ Müpaüta nepütinenenevie,
 yu'iyarisie xehecüariviyarieme xüca xe'imaica tita
 temütecuevi mücü tasi'uta'iniecu, xemütemaica
 tita mütatipitüani, vaüca que mütipaüme visi
 que müti'ane tita tahesie mütinaque Cacaüyari
 teüterimama vahamatü, ¹⁹ xemütemaica
 meta marivemecü que mütitürücaüye tasiparevienique
 tame yuri temüte'erie. Yütürücariyacü müpaü
 caniyüveni, yemecü türücaüyetü, ²⁰ yaxaicüa
 que mütiuyuri Cürisitusie mieme 'enucuquetüatü
 müquite vasata, yuserieta 'icayetü muyuavisie.
²¹ Mana yunaima vaheima nacaveni teva,
 müme memüte'aita heiserie memexeiya
 memütürücavi memüva'uquiyarima, sepa que
 memüteteteva, yunaima vaheima nacaveni,
 hicü miemete vaheima, tucari 'umamiesie
 miemete vaheima. ²² Müpaüta pütuyuri naime
 ra'ivatü mütita'aitacü. Müpaü tinipitüani nai
 müticuyuitüanicü memüyutixexeüriva vahesie
 mieme, tevi mu'uya micuyuitüvapaü yuvaiyari.
²³ Memüyutixexeüriva vaiyarieya mecanihümetüni.
 Müme mecaniutihüniyarieni, vahüniyacacu que

mü'ane nai mütihüniya naisarie.

2

Que temüte'utavicueisitüarie Cacaüyari 'aixüa mütiuca'iyaricü

¹ Xemeta hepaüna canixe'anutanieritüani sepa xemümüquitetücai xeheuyexürietü 'axa xeteyurietü. ² 'Anapai xeniu'uvacaitüni müpaü xeteyurietü que memüteyurie hicü miemete cuiepa memütama, que mütiyuriene que mü'ane mütiva'aitüa müme heiserie memexeiya 'ecapa memanucuneniere. Que mütiyuriene mücü cacaüyari hicü müvacuyuitüva müme memücayuvaüriya yamemütecahunicü, müpaü xecateniyuriecaitüni xeme. ³ Müme tevanütü 'anapai tecaniu'uvacaitüni tanaitü que temüteta'ucahive'eriecai vaisie teteviyatü. Que mütinaquecai tavaiyari, que temütetacühüavecai, yatecatenyuriecaitüni. Que temü'anenecai tacümana, tahesie catininaquequecaitüni temühecarienicü, yaxaicüa hipame vahepaü. ⁴ Masi Cacaüyari vaüca cataninaqui'eriecaitüni, niyutatuacaitüni tasinenimayatü. ⁵ 'Ayumieme sepa temümüquitetücai teheuyexürietü, mücü Cürisitumame catananutanieritüani. 'Aixüa mütiuca'iyaricü xeputavicueisitüarie. ⁶ Hamatüana catananucu'uitüani, cataniucayasa muyuavisie Cürisitu Qesusisie teteviyacacu. ⁷ Tucari 'umamiesie mütihecüatanicü que mütiyutatua 'aixüa tiuca'iyaritä, 'ayumieme müpaü tiniuyurieni. Yatinihecüatamücücaitüni 'aixüa tasiyurienetü Cürisitu Qesusisie

temüteviyacü. ⁸ Müpaü 'aixüa mütiuca'iyaricü, 'ayumieme xeputavicueisitüarie yuri xete'erietü. Peru que xemüte'utavicueisitüarie, yücümana xepüca'utavicueisitüarie. Cacaüyari püta yacatinixe'upitüani. ⁹ Tixaütü xemüte'uyuricü xepüca'utavicueisitüarie. 'Ipaü nepaine capa xevitü naqui'acacü yücümana. ¹⁰ Mücü 'ivevarimama tecanihümetüni. Cürisitu Qesusisie teteviyatü tecaniunetüarieni 'aixüa temüteyuriecacü, Cacaüyari meripai que müticaye müpaü teteyurietü temu'uvanicü.

Curuxisie 'umierieca, 'aixüa que mütiuyuri, 'aixüa temütexeyariecacü

¹¹ 'Ayumieme xequetena'erivani xeme 'anapai que xemü'anenecai. Xepücahuriyusixitücai herie que xemü'anenecai. Müme 'inüasiecate memüte'uyuterüva, müme mecanixetave'eriecaitüni müpaü me'utiuyatü quename xeme vahepaü xeca'inüasievave, müme yuvaiyarisie memeixeyacaicü Huriyusixi va'inüari, mamacü que mütiuxiteque. ¹² 'Anapai xepücaheixeyacai Cürisitu. Xepüyupatacai 'Ixaherisixi teüteriyari vahepaü heiserie xecahexeyatü. Quiecame heiserie que mürexeyia, xeme xaüsie miemete vahepaü xepü'anenecai. 'Asixepücatemaicai türatute hepaüsita, Cacaüyari que mainecai que mütivapitüaniquecai. Tixaü xepücatecueviecai, Cacaüyari xepücahexeyacai 'ena cuiepa. ¹³ Hicürixüa Cürisitu Qesusisie xeteviyatü 'aura xenacüne xeme teva xemu'uvacai 'ana, Cürisitu xuriyaya mutayeuricü. ¹⁴ Mücü canihücütüni que mü'ane mütasipitüa 'aixüa

temütetaxeiyanicü. Huriyusixi, mümeta memücahuriyusixi, nivarutaxeviriya yunaime. Quepaucua temataca'uniecai, tesariya varita temuti'ucapaü tecani'anenecaitüni, peru Cürisitu nenuta'una tesariya. ¹⁵ Que temüte'ataca'uniecai, cataniunütüani quepaucua mumierie. 'Inüari niuquiyari nanuyeitüani que temüte'aisiecai xexuime 'aisiacü. Müpaü tiniuyurieni nuivari yücü mü'ane münetüanicü, tasitaxeviriyaca tame xeme hesiena teteviyacacu, que mütatipitüa 'aixüa temütetaxeiyanicü. ¹⁶ Müpaü tiniuyurieni meta Cacaüyarimatü 'aixüa temütetaxeiyanicü xei vaiyari tehümetütü. Müpaü catinaye'atüani curuxisie 'umierieca, tasinütüatü temataca'uniecaicü.

¹⁷ 'Ana nuaca niuqui 'aixüa manuyüne nixecuxaxatüvacaitüni, xeme tevapai xemu'uvacai 'aixüa que xemütexeyarie tameta 'aura temu'uvacai catanicuxaxatüvacaitüni 'aixüa que temütexeyarie. ¹⁸ Müpaü mütiuyuricü, tanaitü heiserie tecanexeyiani temaye'axüanicü ta'uquiyarisüa xei 'iyariyarisie teteviyatü. ¹⁹ Hicürixüa 'ayumieme xaüsie xepücaquiecatari, cücamete xepücahüme. Masi Cacaüyari teüterimama vahamatü heiserie xepexeyia, Cacaüyari quie xepüquiecatari. ²⁰ Nü'arisixi texaxatamete que memütecuxatacai, tesariya quitüa miemepaü 'aneme mecaniutavevieni. Vahesie xeteviyatü xecanacüne, qui que mütiveviva tesariya heima. Cürisitu Qesusitütü canihücütüni sicurita mieme tete 'amüna. ²¹ Mücüsie tiviyatü canixeviriyarieca naitü müveviya, Ti'aitamesie que mütiviya tuqui payeica Cacaüyarisie mieme müpasie. ²² Xemeta hesiena xeteviyatü

xecaniti'uitüarieximeni xei quiyari xemacü necü
'axeicüa, Cacaüyari xetaüta mayecanicü
yu'iyaricü.

3

*Papuru que müti hürütüaricai teüteri
memücahuriyusixitücai vahesie mieme*

¹ Ayumieme nenevieri necanipitüani Cacaüyari. Ne Papuru necanihücütüni que mü'ane Cürisitu Qesusisie mieme nemanutahüiya xeme xemücahuriyusixi xehesie mieme. ² Xüari xepu'enana que nemütihürütüarie, Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaricacu. Müpaü nepütüpütüarie xehesie mieme. ³ Xepu'enana que mütiuyü quepauca nemütü'üquitüarie tita müti'aviesiecai hepaüsita. Cacaüyari yücümana masiücüme canayeitüani. Müpaü ne'utaitü nepütixe'uta'utüiri 'esiva. ⁴ Que nemainecai, xe'iterüvatü xecaniyüvaveni xemütemaicacü que nemütimaive 'icü niuqui mü'aviesiecai Cürisitu müxata hepaüsita. ⁵ Meripai teüteri memanuticü vavarita, 'ana müpaü mepücate'üquitüaricai teüteri, hicü masi nü'arisixi memupasie Cacaüyarisie mieme, texaxatametemama meta, müme müpaü mepüte'üquitüarie 'Iyari yativahecüatüacacu. ⁶ Müpaü mepütehetima, teüteri memücahuriyusixi Huriyusixi vahamatü yaxaicüa vahesie pütinaque, xei vaiyari mepacü Huriyusixi vahamatü, 'axeicüa mepeixeiya tita Huriyusixi memüte'utahüavarie quename meheixeiyaniquecai müme. Cürisitu Qesusisie meteviyatü müpaü mepu'itüarie

niuqui 'aixüa manuyü necü. ⁷ Neri mücü niuqui hepaüsita nepuhüritüarie Cacaüyari que münetiumi 'aixüa tiuca'iyaritü, yütürüariyacü que münetiuyuitüa. ⁸ Mericü sepa yunaime Cacaüyari teüterimama vahepaü nemü cave'eme, 'aixüa tiuca'iyaricacu müpaü nepütiumiquie, niuqui 'aixüa manuyüne nemü vacuxaxatüvanicü hipame nuivarite müpaü ne'utaitü, vaüca que mürexeiya Cürisitu, yatemücatemaivavepaü. ⁹ Müpaüta nepütiumiquie, nemütivahecüasitüiyanicü yunaime tita Cacaüyari mütiyurieniquecai. Müpaü pücatimasiücücai, catini'aviesiecaitüni masi matüaripai. Cacaüyari nai munetüa, mücü xeicüa müpaü catinimaicaitüni que mütiyurieniquecai. Yacatini'avietacaitüni ¹⁰ masiücütü mayanicü hicü, memüyutixexeüriva yametehecüatacacu, müme muyuavisie memüte'aita heiserie memexeiya yamemütehetimanicü, müiremecü que mütimaive Cacaüyari, tahesie yatimasiücücacu. ¹¹ Müpaü pütüyurieniquecai, yapütüyücühüavecai meripai, müpaüta tinaye'atüani Tati'aitüvame Cürisitu Qesusi yatiyurienecacu. ¹² Mücüsie teteviyatü heiserie tecanexeiyani temitahüavecü tetatatuatü, 'aixüa 'iyaricü temaye'axüanicü hüxiena, yuri temüte'eriecü hesiena. ¹³ 'Ayumieme nepüxetavaviri xemücavaürüpiecacü ne'uximatüariacacu xehesie mieme. Müpaü nemü'itüariécü, 'ayumieme xepaye'axüani visi xe'anenetü xemacü necü.

Que temütetatexie tetemaitü vaüca que mütatinaqui'erie

14 'Ayumieme nenititunumaqueni nenevieri ne'ipitüanique Tati'aitüvame Quesusi Cürisitu 'uquiyarieya. 15 Mücü meha'erivatü yunaitü nuivarite yamecatenitetevaca cuiepa memütama muyuavisie memütama. 16 Nepineneviya, mücü vaüca que mürexeyia visi 'aneneme, müxepitüanicü yemecü xemütürücariyaricü yuhesie 'Iyarieya yatixetürücariyacacu, 17 mücü meta, quexepitüaca Cürisitu xe'iyarisie müyecanicü yuri xete'eriecacu. Xeteyucanaqui'erietü xequeseiriyarieca, cüye que mütise'i hananatü, qui que mütise'i tesariyasie vetü. 18 Müpaü xeteyucanaqui'erietü 'axeicüa xequeyüvaveni xemütehetimanicü, yunaime Cacaüyari teüterimama vahamatü, que macuyeva que meutateva que meutiteva que meucateva Cürisitu que mütiyucanaqui'erie, 19 xemimaicacü Cürisitu naquieriyaya, sepa tevi müyutexie yatimaitü. Xequ'eutihünyarieni, hepaüna xemü'anenenicü, Cacaüyari que mü'ane.

20 Que mü'ane müyüve masi cuini mieme mütiyurienenicü sepa que mütitita, tame masi que temücate'ivavirievave que temücateta'iyaritüavave, türücariyaya que mütaticuyitüva, 21 mücü hepaüsita 'aixüa meque'utiyuaneni metasiha'erivatü tame temütatixexeüriva Cürisitu Quesusi meha'erivatü, yunaitü teüteri mexi me'anuticüca yuheyemecü. Canise'ini 'icü niuqui.

4

'Iyari que mütatixeviriya

¹ 'Ayumieme neri ne'anutahüiyacame nemühücücü Ti'aitamesie netiviyatü, vaüriyarica necanixepitüaca, 'aixüa 'anemecü xemu'uvanicü, que müreyeveve yamüticamienicü que mü'ane muta'inierie que xemüte'uta'inierie xeme. ² Tixaütü xecatehümetütü xequenayuyeitüaca naimecü, xepüca'ayu'eririyani, 'axequeteneutevini xecaha'atü, xequeneyunevieca masi xeyunaqui'erietü. ³ 'Iyari que mütatixeviriya, xequeneyumexütüaca xemüyuhayevacü xeyuxevitü 'aixüa xeteyuxeiyatü. ⁴ Xei vaiyari tecanihümetüni, 'Iyarita caniyuxevini. Yaxeicüa xeme quepaucua xemuta'inierie, tita xetecuevi-etü xemüte'acü, mücüta caniyuxevini. ⁵ Ti'aitame caniyuxevini, xeimesie yuri tecateni'erieca xeimesie teteviyatü tecaniuca'üyarieni. ⁶ Cacaüyari yunaime müva'uquiyari mücüta caniyuxevini. Mücü yunaime catiniva'aitüaca, yunaime canivacuyuitüvani, yunaime vahesie catiniviyani. ⁷ Masisü taxexütü yatepütemiquie que temüte'inüasiyari, Cürisitu que mütatimicua. ⁸ 'Ayumieme müpaü paine 'utüarica, Vapai 'anutiyaca Me'anutaxüriyacame nivarehapani yumüireme, 'Imiquiericü tinivarumini teüteri. ⁹ Mericüte tita tixata, Vapai 'anutiyaca haitü. Müpaü xüari paine, peucayune meri 'emeucatevasie cuiepapaitü. ¹⁰ Que mü'ane meucayunixü, mücü canihücütünita que mü'ane muyuavi heima manutitüa teva, nai mühünyanicü. ¹¹ Mücü müpaü pütivarumi, hipatü nü'arisixi memacü necü,

hipatüta texaxatamete, hipatü tehecüatamete, hipatü meta te'üviyamete te'üquitamete. ¹² Yacatinivarumini varaye'atüanique yuteüterima yamemüte'uximayacacü que memüte'uhüritüarie. Vacümana Cürisitu vaiyarieya caniveriyaricamücü. ¹³ Müpaü tecatenipitüarieca mexi te'aye'axüaxime tanaitü temütaxevinicü yuri que temüte'erie Cacaüyari nu'ayasie, que temüte'imate. Müpaü tecatenipitüarieca tevi maye'ave temacü necü, temüseseyenicü Cürisitu que müraye'avepaü, mücü Cürisitu ta'inüaritücacu. ¹⁴ 'Ana tepütehayevani türi vahepaü teyüatü. Tepücacuyitüarivani naim'e 'uquisicacü, hamevari que mütiyuane 'ecacü, teüteri que memüteyucamana, que memüteyu'iyaritüa mete'irümatü memeuyexürenicü. ¹⁵ Masi yuri te'utiyuatü tetetacanaqui'erietü, tecanivericuni 'iyapaü te'ananetü temacü necü naim'e. 'Iya canitamu'utüni Cürisitutütü. ¹⁶ Tanaitü hesiena teteviyatü tecanitaverirümeni, tevi vaiyarieya yumu'usie tiviyatü que mütivere naitü. Vaiyarieya navütüarieni niutaxeviriyarieni, turuyari naitü 'ixeviriyacacu, xexuitü vaiyariteya yatiyuriencacu que müreuyevese. Yaxeicüa tevi vaiyarieya que mütiyuveriya yücümana, tameta tetetacanaqui'erietü tecanitürücariyarieca vaiyarieya tehümetütü.

Yücü 'anemecü que mürayeyuri Cürisitusie tiviyatü

¹⁷ 'Ayumieme 'ipaü nepaine, Ti'aitamesie netiviyatü 'ipaü nepütihecüata. Xepüca'a'uvani hipatü que memüyüa memücatateüterima. Yacü xecüa metenicu'erivani müme,

18 mecaniuyüriyarieni que memüteyumate yu'iyarisie, heiserie mepücahexeiya Cacaüyari tucari müvapitüanicü, müme 'asimemücatematecü va'iyari müsese'icü. 19 Que memü'anene, müme yu'iyarisie mecaniximümünani, mepüyuyetua memürucuyatüvenicü que memüteyucahive'erie, yamemüteyuriecacü naimé tita mücati'itiya yuhesie mieme metehive'erietü. 20 Peru xeme müpaü xepücate'u'üquitüarie Cürisitu hepaüsita. 21 Xüari hepaüsitana xepütemarie, hesiena xeteviyatü xepüte'u'üquitüarie tita yuri müraine, Qesusisie que mütimasiücü. 22 'Ayumieme que xemüte'u'üquitüarie, xequenanutihüna tita mütiye'i, xequeteneuhayeva que xemüyüacai meripai. Que mü'ane müpaü müyüane, mücü canitapünirümeni 'irümarie que mütihive'eritüa. 23 Yücü xe'anenetü püta xequenacüni, yu'iyarisie que xemüteyücühüave. 24 Xehecuaritarietü que xemüyüa hicü, xequenacatüqui tita yücü müti'ane, tita mütiunetüarie Cacaüyaripaü 'anetü. Müme tita yuri mürainesie memümiemete vahepaü heiseriemecü yaxequetenecahuni, Cacaüyari xe'ayexeyatü xequenyüaca.

25 'Ayumieme xequeteneuhayeva xete'itavatü. Yuxexütü yuri xequeteneyutahüavi, tanaitü 'axe-icüa temütaxevicü xei vaiyarisie temiemetetütü.

26 Xüca xeha'aca, 'aixüa püca'yüni xüca 'axa xeteyurieca. 'Aixüa püca'ane tau macayune xecayunütüavavecacu. 27 Mücü meta, xepüca'ipitüaca Cayumarie 'asimütiyurienenicü.

28 Que mü'ane mütinavayame quetiuhayeva tinavanetü. Queticumaüvani masi yumamacü

'aixüa tiyurienetü, tixaütü mürexeyanicü mütivamicunicü müme memüteheuyehüva.

²⁹ Niuqui mütipünirüme xüca vayeyani xeteta, 'aixüa püca'yüni, masi xüca 'aixüa 'aneni xeniuqui 'iseiriyatü que mü'ane meiyehüva, müpaü xequeneutiyuaneni püta, 'aixüa xemüvayurienicü 'enamate. ³⁰ Xepüca'ihiveritüaca Cacaüyari 'Iyarieya Mütiyupata. Mücü canixeseyutüni cümana xemu'inüasie mexi tucari ca'aye'ave quepauca temüxünarieni.

³¹ Xequeteneuhayeva xehayusiüriyatü xeteyuca'uxive'erietü xeyuhaxüaviyatü xe'utihivatü 'axa xe'utiyuatü. Mücü naitü quetixani'erivani xehesüa, naitü 'axa müti'aneta. ³² 'Aixüa xete'u'iyaritü xequenacüni que xemüyuyurie, xequeneyunenimayaca, xequeteneuyuyehüvirieca, Cacaüyari que mütixehueyhüviri xeme Cürisitusie tiviyatü.

5

Hecüaripa miemete vahepaü xequene'yüaca

¹ Mericüsü Cacaüyari xe'üquetü xequenacüni. Que mü'ane müxenaqui'erie nivemama vahepaü xequene'yüaca.

² Xeteyucanaqui'erietü xequeneu'uvani, yaxaicüa Cürisitu que mütatinaqui'erie, que mütiyuyetua tahesie mieme mümierienicü. Mavaritütü caniyuyetüani 'ixatüatü Cacaüyari, 'inaqui'asitüatü.

³ Hipatü menivacumaüvani que mü'ane mücava'üya mücavacüna, mepüca'itiyatüca, yuhesie mieme metenihive'erieca naime. Masi que memüteyurie, mücü xepücacuxatani xeme,

meuyevesecü müme Cacaüyarisie mieme memupasie müpaü memücateyuriecacü. ⁴ Hipatü müpaü mecateniyurieca, que temüteteviyasitüarieniqueyu xüca vahepaü teteyuriecaque. Yacü xeicüa mecaniutiyuaneni, mecaniyunanaimaca 'axa mü'aneqü. 'Aixüa püca'ane müpaü xemüteyuriecacü, masi peuyevese pamüpariyusi xemipitüacacü Cacaüyari. ⁵ Teüteri mepüvacumaüva que mü'ane mücava'üya mücavacüna, mepüca'itiatüca, nai mepütehive'erie yuhesie mieme. Tita müthive'erie, mücü payexeiya yucacaüyari. 'Ipaü xequetenemaica, yunaitü müya memüteyurie, müme vahesie pücatinaque memaye'axüanicü Cürisitu tiva'aitüvame mayanicü, Cacaüyari meta. ⁶ Xevitü caxe'ucumana 'eca niuqüi vevietü. Müya memüteyuriecü, 'ayumieme Cacaüyari püvaheca müme memücayuvaüriya yamemütecahunicü. ⁷ Mericüte, xepücauyexeviriyani vahamatü que memüteyurie.

⁸ Meripai yüvipa xepümiemetetücai, hicürixüa masi hecüaripa xemiemetetütü xenacüne Ti'aitamesie xeteviyatü. Hecüaripa miemete vahepaü xequeneyüaca. ⁹ Hecüariya que mütixuaveriya, 'ipaü catiniyurienemücü tevi. Naimecü 'aixüa catiniyurienemücü, heiseriemecü yacatinicamiemücü, yuri caniutainemücü. ¹⁰ Xequeneyü'üviya yaxemütehetimanicü tita mütinaque Ti'aitame. ¹¹ Xepücauyexeviriyani müme yüvipa mieme memüteyurie vahamatü. Tixaü pücatitixuavere que memüteyurie. Masi xequenivahecüatani que memüteyurie. ¹² 'Avie que memüteyurie müme, püyutevijasitüaniqueyu xüca

'icuxatanique. ¹³ Peru mücü naitü hecüasietü, masiücütü canayeitüarivani hecüaripa. Hecüariya canihücütüni tita masiücüme mürayeitüa naime. ¹⁴ 'Ayumieme müpaü paine,

'Ecü pemücusu
 Quenanutanieri,
 Müquite vasata
 Quenanucuquexi,
 Cürisitu
 Camanihecüariyamücü.

¹⁵ 'Ayumieme xequeneyucuerivayurieca 'aixüa que xemüte'u'uva. 'Asimemücatemate vahepaü xepücaüaca, memütemaivave vahepaü xequeneyüaca püta. ¹⁶ Quepaucua xemüyüvave 'aixüa xemüteyurienicü, yemecü müpaü xequeteneuyuri, teüteri hicü miemete 'axa memüteyuriecü. ¹⁷ 'Ayumieme 'asixecateyumatepaü xepücaüaca, masi 'aixüa xequetenemaica tita mütinaque Ti'aitame. ¹⁸ Xepücatarüvetüveni vinucü. Müpaü tiyurienetü pürucuyaneni xeicüa. Masi 'Iyaricü xequenehüpüneni püta. ¹⁹ Quepaucua xemüteyutahüave, Cacaüyari cuicarieya xequeneuticuica, nüavari Cacaüyari hepaüsita manuyüne, cuicari 'Iyarisie timieme hepaüsita manuyüne xequeneuticuica, xe'inüavatü Ti'aitame yu'iyarisie. ²⁰ Yuheyemecü naimecü pamüpariyusi xequenepitüaca Cacaüyari müta'uquiyari, Tati'aitüvame Qesusi Cürisitusüa xemümiemetecü.

Xeyuxevitü yaxequetenecahuni

21 Keyuxevitü yaxequetenecahuni
xemüteheiyehüviricü Cürisitu.

22 'Ucari yaxequetenecahuni xecünama que
memaitüca, yaxeicüa que xemütecahu Ti'aitame
ti'aitacacu. 23 'Uqui 'uca mu'uya canihücütüni,
yaxeicüa Cürisitu memüyutixexeüriva vamu'u
canihücütüni. Mücüta canihücütüni que mü'ane
yuvaiyari mutavicueisitüa. 24 Memüyutixexeüriva
yamecatenicahuni que müti'aita Cürisitu.
Müpaürita yaxeicüa 'ucari yamequetecahuni que
memaitüca vacünama sepa que mütitita.

25 Xeme 'uqisi xequenivanaqui'erieca
yü'ütama, Cürisitu mütivanaqui'eripaü
memüyutixexeüriva, müyuyetuapaü mümierienicü
vahesie mieme. 26 Yuhesie mieme
müvapatacü müpaü tiniuyurieni, va'itietü
hacü niuquicü. 27 Müpau pütuyuri yücümana,
yühüxie müvati'uitüanicü memüyutixexeüriva
visi me'aneneme, mecaheucuyüyüvime,
mecaheviviravime, sepa tita müpaü
müti'ane, masi memüpasiecacü püta vahesie
mücarahüivanicü. 28 Yaxeicüa neuyeveca 'uqisi
memüvanaqui'eriecacü yü'ütama, yuvaiyari
memütenaqui'eriepaü. Que mü'ane minaqu'erie
yü'üya, mücü caniyunaqui'erieca. 29 Tevi
hasuacu püca'l'uxie yuvaiyari, masi piveriya
piquemaritüa. Cürisitu yaxeicüa püvayurie
memüyutixexeüriva, 30 vaiyarieya memühümeccü.
Vaiyarieya 'umeyarieya tepühüme tame.
31 Que maine, 'Ayumieme tevi püyupata,
yuquemasi yuvarusi vahesüa püyeyani, yü'üyasie
pütiviya. Memüyuhutacai xei vaiyari mepacüne
meyuxevitü. 32 'Icü niuqui masi canitürücaüyeni,

sepa mü'aviesiecai. Cürisitu hepaüsita
 memüyutixexeüriva vahepaüsita nepaine.
³³ Mericüte xemeta yuxexütü yunaitü yü'üitama
 xequenivanaqui'erieca xemüteyunaqui'eriepaü.
 'Ucari meta, mequetevareuyehüvirieca yücünama.

6

¹ Türi xequeniva'enieca yu'uquiyarima
 Ti'aitamesie xeteviyatü. Müpaü xüca xeteyurieca
 püheiserie. ² Quetinivareuyehüvirieca 'aquemasi
 'avarusi que maine, mücü 'aisica canive'emetüni.
 Müpaü paineta quename tixaütü tipitüarieni,
 müpaü haitü, ³ Müpaü petiyurienetü 'aixüa
 pepü'itüarieni 'epepüreutevini cuiepa, haitü.

⁴ Xemeta xemüva'uquiyarima xepücavahaxüatüaca
 yütüriyama. Masi xequenivaveriyani
 xeteva'üquitüatü xevara'imaiyatü que
 müreuyevese yamütiyurienicü Ti'aitamesie tiviyatü.

⁵ Te'uximayatamete xequeniva'enieca müme
 memüxecusiyarima cuiepa, xeheumamatü
 xe'utiyüyüacatü. 'Aixüa 'iyaricü xete'uximayatü,
 Cürisitusie mieme masi xecateni'uximayacacuni.

⁶ Vahüxie xeicüa xepücate'uximayaca teüteri
 xevanaqui'aritüanique. Masi Cürisitusüa miemete
 te'uximayatamete xemühümeçü, yu'iyaricü
 yaxequeteneyurieca tita mütinaque Cacaüyari.

⁷ Xeyuvaüriyatü xequetene'uximayaca, que
 mü'ane Ti'aitamesie mieme müti'uximayapaü
 xeyüatü, teüteri vahesie mieme pücatixaü.

⁸ Müpaü xequetenemaica, yuxexütü 'aixüa
 que memüteyurie, müpaü mecatenipitüariecuni
 Ti'aitame yativapitüacacu, sepa te'uximayatamete
 memühüme, sepa memüyunü'a.

9 Xemerita xemüvacusiyarima, yaxaicüa xequenivayurieca. Xequeteneuhayeva xevamarivecatüatü, müpaü xetemaitü, que mü'ane müvacusiyari müxecusiyari 'axeicüa, mücü taheima pacave Ti'aitametütü, yücü pücativaxeiya teüteri.

Cacaüyari que mütiva'ixiparatüa yucuyaxima

10 'Imatürieca ne'ivama, Ti'aitamesie xeteviyatü xequenetürücaritariECA, que mü'ane mütürücaüye xetürücaritacacu. 11 Cacaüyari que mütiva'ixiparatüa yucuyaxima, mücü xequeneyucuha'arütüaca cuyacü, xemüyüvavenicü xemüti'ucacü xecacuyütüarietü Cauyumarie 'irümarieyasata. 12 Tameri teüteri tevaraye'unietü tepücatacuitüve. Masi te'aitamete, heiserie hexeyamete, müme memüte'aita 'ena yüvipa naisarie cuiepa, 'iyarite memüyucuitüve tita 'axa müti'anesie mieme muyuavisie memuxuave, müme tevaraye'unietü püta tepütacuitüve. 13 'Ayumieme xequenanu'üi Cacaüyari cuyaximama vatepüa naime. Mücü xecaniyüvaveni xemeye'uniecacü sepa tucari 'axa mü'ane, xecaniyüvavecuni xemüti'unicü xecacuyütüarivatü, naime xe'aye'atüame. 14 'Ayumieme 'axequeneti'uca 'aixüa. Cuya que mürayuhüa, xemeta tita yuri müraine xequenecuxatani. Cuya tepüa que müranacatücü yutavie capa 'u'axienicü, xemeta heiseriemecü yaxequetenecahuni. 15 Yucacaisie que müreuquexüa, xemeta xequeneyucuha'arütüaca niuqui 'aixüa manuyünesie xeteviyatü, 'aixüa que temütexeyarie manuyünesie. 16 Mücü meta, 'eyeume que müracaxu'u cümana müyucunarüma,

xemeta yuri xequetene'erieca. Müpaü xepüyüvaveni xemitünicü naime 'axa mütiuca'iyari 'ürüteya mütaivave. ¹⁷ Cuya yumu'usie tepüa que müranaquesa, xemeta müpaü xequetenemaica, xemutavicueisitüariecü. 'Ixipara que müracue'e, Cacaüyari niuquieya xehexeyatü xequeneyucuitüveni, 'Iyari que mütiyumiene mücücü. ¹⁸ Naimecü xequeneyunenevieca xequenevavirieca. Yuheyemecü nenevieri xequenepitüaca 'Iyarisie xeteviyatü. Müpaü xemüteyuriecacü, xequeneyühütüaca, yemecü xepücatehayevani xe'ivavirietü Cacaüyari yunaime teüterimama vahesie mieme. ¹⁹ Nehesie miemeta xequeneyunenevieca, niuqui nemüpitüariecacü quepauca nemütaniuni, nenetatuatü nemihecüatanicü tita müti'aviesiecai niuqui 'aixüa manuyüne hepaüsita. ²⁰ Mücüsie mieme necaniniucametüni sepa tepüacü nemanutahüiya. Xequeneyunenevieca nemünetatuanicü niuquisie mieme, que müreyeveve nemütaniunicü.

Vaürisica que mütivareutanü'airixüa

²¹ Yaxemütemaicacü xemeta que nemüranayemie que nemütiyuriene, naime yacatinixetaxatüamücü Tiquicu. Mücü canita'ivatüni teminaqui'erie. Tiparevivame yamüticamie canihücütüni Ti'aitamesie mütiviya.

²² 'Ayumieme xehesüa nepenunü'ani yaxemütemaicacü que temüte'anayecü, xe'iyari mütuicariecacü.

²³ Cacaüyari müta'uquiyari, Ti'aitame Qesusi Cürisituta xüca mevapitüaca 'ivamarixi memüca'uximatüariecacü yu'iyarisie, xüca

mevapitüaca memüyunaqui'eriecacü yuri
mete'erietü. ²⁴ 'Aixüa mequete'u'iyarini müme
yuheyemecü meminaqui'erie Tati'aitüvame
Qesusi Cürisitu vahesie mieme yunaime vahesie
mieme.

**Cacaüyari niuquieya xapayari türatu hecuame
hepaüsita tati'aitüvame tasivicueisitüvame
Qesusi Cürisitu mi'atüa
New Testament in Huichol (MX:hch:Huichol)
El Nuevo Testamento de nuestro señor y salvador
Jesucristo**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Huichol

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3